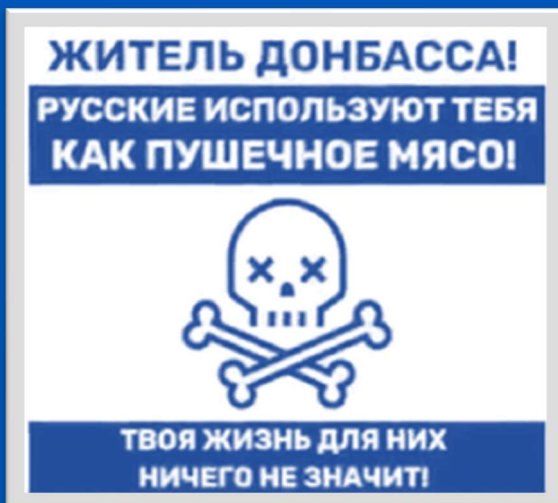

UKRAINSK PÅVERKAN

– för att få rysk militär personal att ge upp

Patrik Thunholm

2023-12-14

Innehåll

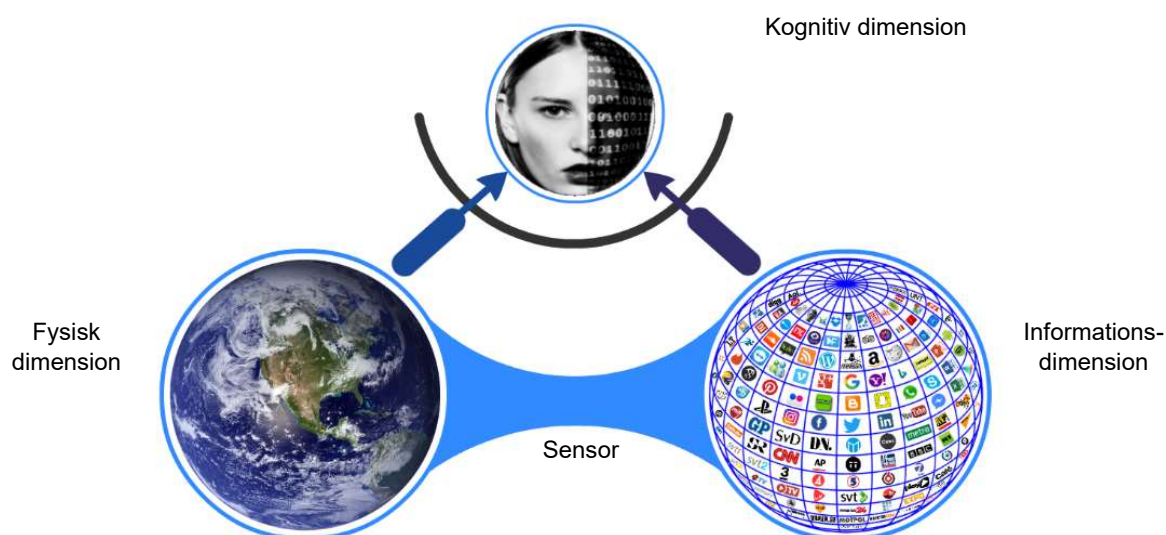
1. Inledning	3
2. Informationsmiljön	3
2.1. Fysisk dimension	4
2.2. Informationsdimension	4
2.3. Kognitiv dimension	5
2.4. Dimensionernas förhållande till varandra.....	6
3. Desertering och kapitulation	6
4. Ukrainsk påverkan för att få rysk personal att ge upp	7
4.1. Fysisk dimension	7
4.2. Informationsdimension	8
4.3. Kognitiv dimension	10
5. Avslutning.....	14
Källförteckning.....	15
Bilaga 1: Beslutsträd rörande att ge upp striden (inkl. möjliga utfall)	17

1. Inledning

I denna essä¹ beskrivs informationsmiljöns tre dimensioner, vilka också används som ramverk för att analysera ukrainska kommunikationsaktiviteter för att få rysk militär personal att ge upp.

2. Informationsmiljön

I dåtidens informationssamhälle var det redaktionerna som hade makten över nyhetsbilden. En bild som nådde alla mer eller mindre samtidigt genom papperstidningar, radio och ett fåtal tv-kanaler. Där och då betraktade många människor nyheter som sanna, och det kunde vara svårt att få gehör för alternativa uppfattningar och världsbilder.² På senare tid har dock detta förändrats. Internet har gjort det enklare att skapa och dela innehåll, samtidigt som gränserna mellan tid och rum har suddats ut. Vi människor har gått från att vara rena mottagare, till att också bli producenter och distributörer av information.³ Ett exempel på detta är sociala medier, med dess möjlighet att skapa, ändra och dela innehåll.⁴ Den digitala tekniken⁵ har inte bara förändrat våra livsmönster⁶ utan också skapat en ständigt föränderlig miljö. Informationsmiljön kan sägas omfatta ”alla individer, organisationer och system som samlar in, bearbetar, sprider eller agerar på information”.⁷ Vidare förklarar Försvarmaktens konceptuella modell⁸, hur data/information vandrar från den fysiska dimensionen eller informationsdimensionen till den mänskliga hjärnan. Nedan presenteras en vidareutvecklad modell av just detta (Thunholm 2017):

¹ Kap. 3 tar avstamp i Försvarmakten (2022a) av Thunholm och kap. 4 på Försvarmakten (2022b) av Lindvall.

² Försvarets materielverk. (2017). *Omvärld*. Nr. 2017:1.

³ Försvarmakten. (2023). *Doktrintillägg Militärstrategisk kommunikation*, s. 30.

⁴ Olsson, T. (2017). *Sociala medier - Vetenskapliga perspektiv*.

⁵ Här avses genomslag för: internet (~1996), sociala medier (~2004), smarta telefoner (~2008) och AI (~2022).

⁶ Försvarmakten. (2022c). *Handbok kommunikationstjänst*, s. 30.

⁷ Försvarmakten. (2008). *Handbok Informationsoperationer*, s. 15.

⁸ Ibid., s. 16.

Militärt är informationsmiljön ett stridsrum där striden till sin form både kan vara skild från, och en integrerad del av den mer fysiskt militära striden. Gränsen mellan krig och fred är utsuddad i informationsmiljön och där pågår påverkans- och informationsoperationer dagligen.⁹

2.1. Fysisk dimension

Den fysiska dimensionen kan tillskrivas materiella och beständiga egenskaper, och här är det möjligt för människor att mötas och interagera ansikte mot ansikte. Detta är vad vissa skulle kalla ”den riktiga världen”. Den fysiska dimensionen förändras visserligen över tid, men i jämförelse med den dynamiska informationsdimensionen är detta en förhållandevis statisk och varaktig miljö. Geografiskt finns här en människoskapad och territoriell indelning i alltifrån nationsgränser till tomtgränser. Inom dessa finns fysiska attribut och en mångfald av aktörer.¹⁰ Militärt kan den fysiska dimensionen indelas i sjö, luft och mark - med tillhörande natur och infrastruktur. Med infrastruktur menas t.ex. fysiska inrättningar, tjänster eller telekominfrastruktur som behövs för att samhället ska kunna fungera. Infrastrukturen kan vara både konkret (fysiska ting) eller mer abstrakt (samhällsinstitutioner m.m.).¹¹ I den fysiska dimensionen existerar nutid, medan det i informationsdimensionen och kognitiva dimensionen finns data som speglar den fysiska dimensionen i både dåtid och nutid. Den fysiska dimensionen kan vidare innehålla materiella spår från sådant som skett.¹²

2.2. Informationsdimension

Informationsdimensionen är inte bara ett passivt lagringsutrymme, utan också en plats där information kan bearbetas och användas för olika ändamål.¹³ I denna dimension finns exempelvis sociala medier, e-post, webbsidor och appar, där information konstant skapas och interaktion kan ske i realtid. Informationsdimensionen har kommit att bli navet i ett ekosystem av snabba dataflöden och interaktioner som genom den kognitiva dimensionen, påverkar hur människor uppfattar världen och fattar beslut.¹⁴ Dataflöden är också exponentiellt ökande, vilket ger upphov till ett oändligt informationshav där varje bit data representerar fakta, idéer eller instruktioner.¹⁵ Till skillnad från den fysiska

⁹ Försvarsmakten. (2020). *Doktrin gemensamma operationer*, s. 17, 108.

¹⁰ Försvarets materielverk. (2017). *Omvärld*. Nr. 2017:1.

¹¹ Försvarsmakten. (2017). *Svensk planerings och ledningsmetod – SPL*, s. 19.

¹² Försvarsmakten. (2008). *Handbok Informationsoperationer*, s. 17.

¹³ Försvarsmakten. (2008). *Handbok Informationsoperationer*, s. 15.

¹⁴ Försvarsmakten. (2023). *Doktrintillägg Militärstrategisk kommunikation*, s. 30 ff.

¹⁵ Ministry of Defence. (2020). *Strategic Trends Programme - Global Strategic Trends - Out to 2045*, s 55 f.

dimensionen är informationsdimensionen icke-fysisk och utan materiell existens. För att en händelse i den fysiska dimensionen ska bli del av informationsdimensionen krävs att någon/något upptäcker och registrerar den. Det kan ske med sensorer vilka fungerar som gränssnitt mellan den fysiska dimensionen och informationsdimensionen. Ett exempel på detta är sociala medier-användare utrustade med smartphones. Detta till trots kan inte allt som händer i den fysiska världen registreras av sensorer, vilket innebär att informationsdimensionen aldrig kommer att innehålla en fullständig beskrivning av den fysiska världen.¹⁶ Däremot är informationsdimensionen historiskt sökbar, vilket bland annat kan ske genom tjänster som ex Wayback Machine.¹⁷

2.3. Kognitiv dimension

I den kognitiva dimensionen finns människans förmåga att bearbeta, lagra, hantera och agera på information från den fysiska dimensionen och informationsdimensionen. Innan intryck når den kognitiva dimensionen möter de ett filter som kallas mänsklig varsebildning (perception).¹⁸ Viss data tränger igenom detta filter, annan gör det inte. Varseblivningsfiltret är individuellt utformat och uppbyggt av kunskaper, färdigheter, erfarenheter, attityder och andra individuella egenskaper. Detta gör att den kognitiva domänen ser olika ut för olika människor. Vi människor har en tendens att sätta större tilltro till direkta observationer i den fysiska dimensionen jämfört med intryck som förmedlas via andra. Detta tar sin utgångspunkt i vår önskan om att uppfatta världen som begriplig, hanterbar och meningsfull. Vi tenderar därför att (medvetet eller omedvetet) leta efter och värdera information som bekräftar befintliga åsikter och uppfattningar.¹⁹ Den kognitiva dimensionen går vidare att se utifrån beslutsfattande och där Kahneman (2017) skrivit om hjärnans två system. System 1 representerar snabba, intuitiva och automatiska tankar, som baseras på tidigare erfarenheter och känns spontana. System 2 är långsammare och mer analytiskt, involverar medveten tankeverksamhet och kräver ansträngning. System 1 är användbart för snabba vardagliga beslut, medan system 2 behövs för komplexa problem och rationella beslut.²⁰ Kahnemans system bidrar till förståelse för hur människor fattar beslut och kan vara till hjälp i utformning av informationsprodukter. Praktiskt kan detta handla om att utforma ett flygblad som någon intuitivt ska plocka upp från marken eller en länk som någon ska klicka på.

¹⁶ Försvarmakten. (2008). *Handbok Informationsoperationer*, s. 16.

¹⁷ Wayback Machine är en tjänst med Internet Archive <https://archive.org/> som arkiverar webbsidor över tid.

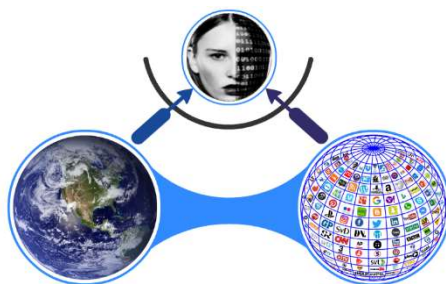
¹⁸ Försvarmakten. (2008). *Handbok Informationsoperationer*, s. 17.

¹⁹ Linde, F. (2013). *Desinformation*. s. 44 ff.

²⁰ Kahneman, D. (2017). *Tänka snabbt, tänka långsamt*.

2.4. Dimensionernas förhållande till varandra

Den fysiska, informations- och kognitiva dimensionen - är intimt sammankopplade och påverkar varandra på olika sätt. Ett exempel på deras samspel kan hämtas från det fysiska slagfältet, där vi kan föreställa oss att en militär enhet är engagerad i strid, och med en krigskorrespondent närvarande. Den senare finns på plats för att fånga kriget (i den fysiska dimensionen) på bild eller video med hjälp av sin utrustning. Skenet dokumenteras och förs så småningom över till en eller flera nyhetsbyråer. Genom publicering gör dessa informationen tillgänglig för en allmänhet, varpå det finns möjlighet för människor att komma åt, och i förlängningen dela den via sina sociala konton. Ett förstadium till dessa delningar är att människan reagerat på materialet som då trängt genom dennes varseblivningsfilter och nått den kognitiva dimensionen. I den kognitiva dimensionen tolkar och reagerar människor på information om kriget. Personliga upplevelser och tidigare erfarenheter spelar viktiga roller i hur de ser på händelsen och kriget som helhet samt vad de själva väljer att kommunicera.

3. Desertering och kapitulation

Desertering innebär att en militär (soldat, officer) lämnar sin position eller enhet utan tillstånd från sina överordnade. Detta kan ske av olika skäl såsom exempelvis personlig rädsla eller bristande motivation. *Kapitulation* å sin sida, innebär att en militär enhet ger upp motståndet och erkänner motståndarens överlägsenhet. Detta kan till exempel ske efter att en strid har avgjorts och den besegrade enheten bestämmer sig för att ge upp. Desertering kan sägas vara en individuell handling medan kapitulation är en handling som involverar hela enheter och är del av en större överenskommelse. Att desertera eller kapitulera kan vara svårt och farligt, med flera psykologiska faktorer som påverkar besluten.²¹ På det personliga planet är motivationen²² viktig, samtidigt som känsla av isolering och ensamhet samt rädsla och oro kan vara bidragande. Beslutet kan utgå från upplevd meningslöshet eller tristess, ensamhet och isolering eller rädsla för eget liv, alternativt rädsla för att skada eller döda andra. Reiter et al. (1997) skriver att soldatens beslut utgår från grundläggande (rationella) val, vilka tar sin utgångspunkt i möjliga utfall och sannolikhetsbedömningar (se bilaga 1 för ett beslutsträd rörande desertering/kapitulation).

²¹ Reiter, D. Stam, A C. III. (1997). *The Soldiers decision to surrender: prisoners of war and world politics*.

²² Motivation kan ses som den inre drivkraften eller energin som styr vårt beteende och som får oss att vilja uppnå eller undvika vissa mål. Motivation kan vara baserad på såväl yttre som inre faktorer, inklusive biologiska, psykologiska, sociala och miljömässiga faktorer.

4. Ukrainsk påverkan för att få rysk personal att ge upp

Den ukrainska sidan har arbetat med psykologisk påverkan mot rysk militär personal i syfte att sänka deras stridsmoral och få dem att ge upp. Detta har bl.a. handlat om projektet *Jag vill leva*²³ vilket använt flera metoder och budskap för kognitiv påverkan. Detta har inkluderat användning av den fysiska och digitala miljön där det spridits informationsprodukter vilka innehållit garantier om säkerhet samtidigt som fördelar med att överge stridigheterna presenterats. Vidare har vissa produkter riktats till ukrainare på ryskockuperat territorium.

4.1. Fysisk dimension

Artilleriprojektiler med målgruppsanpassade flygblad har skjutits över ryska positioner.²⁴ Flygbladen har kunnat bestå av detaljerade instruktioner till fienden om hur de kan ta sig över slagfältet och lägga ner vapnen.²⁵ Vidare har den ukrainska sidan använt sig av specialdesignade drönare för att fysiskt guida soldaterna till områden där de kan överlämna sig.²⁶ Drönarna har även använts för att kommunicera med ryska soldater genom att bland annat släppa fysiska meddelanden. I den fysiska dimensionen har det också förekommit högtalaroperationer med syfte att påverka ryska militär personals beslutsfattande. Det har kunnat handla om meddelanden om att ryssarna är omringade och med uppmaningar till desertering och/eller kapitulation.²⁷

Att överlämna sig till en drönare.

²³ Projektet startade i slutet av november 2022 när den ukrainska militären släppte en video som visade en rysk soldat som kastade sitt vapen i marken, lyfte sina händer och nervöst följde en bana som en drönare pekade ut, vilket ledde honom till soldater från den ukrainska arméns 54:e mekaniserade brigad. Se: www.hochuzhit.com

²⁴ Kramar (2022); Korrespondent (2022).

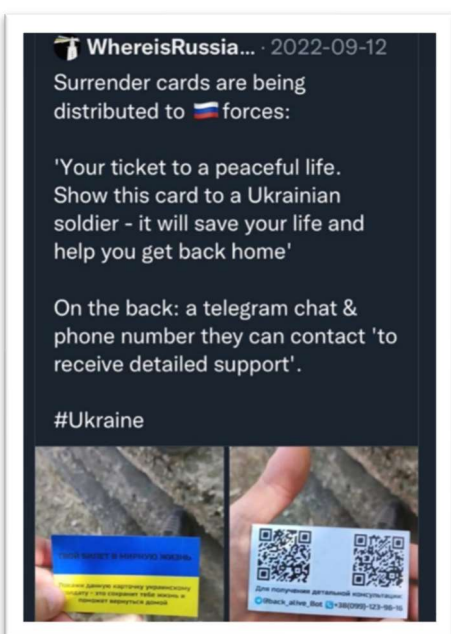
²⁵ Dovidka (2023); Kramar (2022); Korrespondent (2022).

²⁶ Sky News. (2023); Spravdi (2023).

²⁷ Radio Svoboda (2022).

Förberedelse för utskick av flygblad mot ryska positioner. Enligt uppgift har 122-milimeters projektiler använts, vilka detonerar i luften ovanför fienden. I samband med detonationen sprids flygbladen (Korrespondent, 2022).

Twitter-uppgift om Surrender Cards med meddelande och QR-kod.

Twitter-uppgift om högtalaroperation i Lyman.

4.2. Informationsdimension

En webbsida har fungerat som digitalt paraply för projektet *Jag vill leva*.²⁸ Här har det funnits information om alltifrån hur man undviker mobilisering i Ryssland till instruktioner om hur man överlämnar sig på ett säkert sätt. Andra digitala kanaler såsom hemsidor och sociala medier har använts för att nå ut till potentiella desertörer och deras familjer, och där det bl.a. spridits en instruktionsvideo²⁹ för ryska soldater om hur de kan överge striderna med hjälp av drönare. Vidare har den ukrainska sidan använt sig av flera andra kanaler för att kommunicera med rysk militär personal som övervägt att ge upp. Det har bl.a. funnits en Telegram-kanal, en chattbot³⁰ och telefonlinje för kommunikation med rysk militär personal och deras familjer.³¹

²⁸ Ukrainska försvarsministeriets försvarsunderrättelsetjänst (2022).

²⁹ Se bl.a. Spravdi (2023).

³⁰ Telegram (2023).

³¹ Lazur, N. (2023).

Klitina (2022) i Kyiv Post om telefonlinjen Jag vill leva.

Video från Spravdi (2023) om att ge upp med hjälp av drönare.

Bild från webbplatsen dovidka.info som informerar rysk militär personal om hur man gör för att ge upp.

Bildmaterial från Spravdi (2023) med instruktioner om att kapitulera med hjälp av drönare.

4.3. Kognitiv dimension

De ukrainska budskapen har handlat om överlevnad och här har det tryckts på varför det är lika bra att ge upp.³² Psykologiska faktorer som rädsla och anknytning till anhöriga har använts för att påverka ryssarnas beslut. Fördelar med kapitulation, inklusive livsgarantier och möjlighet att återvända hem har betonats. Ukraina har sagt att de respekterar rättigheter och värdighet hos ryska krigsfångar. Det framhålls att de som överlämnat sig registreras som krigsfångar för att skydda dem från förföljelse vid en eventuell återkomst till hemlandet. Det har även funnits instruktioner för ukrainska medborgare i ockuperade områden som tvingats strida mot Ukraina, och med en garanti om amnesti för dem som ger upp frivilligt. Garantierna har kunnat inkludera att Genevekonventionen följs och att krigsfångar får boende, mat, sjukvård samt möjlighet till kontakt med anhöriga, frivilligt fångutbyte och att söka asyl i Ukraina eller andra europeiska länder.³³ Nedan visas argumentation genom kontraster³⁴ tillsammans med statistik.³⁵

"Det är bättre att sitta i ukrainskt fångenskap" (1:a bilden) "än att ligga på ukrainsk mark" (2:a bilden). "Jag vill leva"/Telegram

Den 5 maj 2023 publicerade Ukrainas försvarsministerium på sin Twitter (X) information om antalet personer som ansökt om kapitulation samt hur många som hört av sig totalt hittills.

³² Se bl.a. FREEДOM (2022) med en 2 min lång video från president Zelenskij (24 september 2022).

³³ Ukrainska försvarsministeriets försvarsunderrättelsetjänst (2022).

³⁴ Kontrast: alternativ jämförs och skillnaderna förklaras. Se Försvarsmakten (2018) *Handbok Psyops* s. 64.

³⁵ Statistik kan användas som en auktoritet för att övertyga. Se Försvarsmakten (2018) *Handbok Psyops* s. 64.

Statistisk har även funnits på *Jag vill lev*as webbplats med texter som: ”Om du inte vill dö i kriget, som redan mer än 100 tusen medborgare i Ryska Federationen har gjort, vänd dig till heta linjen Jag vill leva.” I annat material på sidan har vinklingstekniken ”innegrupp och utegrupp”³⁶ förekommit genom skrivningar som: ”Inser du att vi inte möter dig med blommor, utan med eld och svordomar? Märker du att befälhavarna är de som flyr först?”

Liknande vinklingar har funnits på webbplatsen Dovidka där läsaren informerats om att den ryska militära ledningen ljugar om sina förluster.³⁷ I andra budskap har pengar framhållits. Den 14 respektive 16 mars 2022 rapporterades³⁸ det om att affischer uppsatta på stolpar i centrala Kryvyj Rih. Dessa affischer kan ses i bild nedan till vänster samtidigt som en svensk översättning finns till höger.

RYSK SOLDAT!

Putin värderar din döda kropp till 11 000 rubel

VI GER

5 000 000 RUBEL

FÖR DIG LEVANDE OCH DIN STRIDSVAGN

PÅ VÅR MARK

RUTTAR 5700 AV DINA

KOLLEGORS KROPPAR

DÖ INTE I UKRAINA

Rädda dig själv för din mors skull. För din flickvän. För din fru och dina barn.

VAD BEHÖVER DU GÖRA:

<bilder som beskriver tillvägagångssättet för att desertera/kapitulera>

³⁶ I denna vinkling försöker man antingen splittra målgruppen i två delar eller så försöker man ena målgruppen runt ett gemensamt mål. Detta genom att identifiera en ”utegrupp” som skiljer sig från målgruppen på ett oönskat sätt. ”Utegruppen” porträtteras som en motståndare som innegruppen, det vill säga målgruppen, måste bekämpa eller skydda sig mot. ”Vi och dem”. Försvarsmakten. (2018). *Handbok psyops*, s. 61.

³⁷ Dovidka (2023). *Как солдату РФ сдаться в плен* (översättning: *Hur kan en rysk soldat kapitulera?*)

³⁸ Kryvyj Rih LIFE (2022); Pervyj (2022).

Budskap av övertygande och oundviklig³⁹ karaktär finns i de flygblad som sägs ha spridits över skyttegravar i Belogorod oblast inför kommande ukrainsk motoffensiv. Den vänstra delen av nedan bild beskriver hur kapitulation går till och på lappen i den högra delen av bilden står det: ”Snart kommer motoffensiven. Du har en sista chans, gör det rätta valet.”⁴⁰

Flygblad i Belogorod oblast, enligt ukrainska försvarsministeriets försvarsunderrättelsetjänst (2022). Jag vill leva.

Även till medborgare i det ryskockuperade Donbass har det riktats flygblad. Här har bl.a. säkerhet och familj betonats. Flygblad⁴¹ till vänster, och svensk översättning till höger:

INVÅNARE I DONBASS!

RYSSARNA ANVÄNDER DIG SOM KANONMAT!

<dödska!>

DITT LIV BETYDER INGENTING FÖR DEM

**NÄR DU SITTER I SKYTTEGRIVEN SITTE DE BEKVÄMT
HEMMA. DU BEHÖVER INTE DET HÄR KRIGET**

**KAPITULERA TILL UKRAINAS VÄPNADE STYRKOR.
UKRAINA GARANTERAR DIG AMNESTI OCH SÄKERHET!**

DIN FAMILJ BEHÖVER DIG LEVANDE!

³⁹ Oundviklighet är en av sex huvudsakliga vinklingar inom psyops. Oundviklighet innebär att argumentets vinkling fokuserar på att målgruppens nuvarande beteende oundvikligen kommer att få en viss, negativ konsekvens. Denna vinkling används oftast för att anspela på rädslor, exempelvis rädslan att dö eller bli skadad. För att vinklingen ska vara effektiv måste ”hotet” om en negativ konsekvens vara trovärdigt. Till exempel att hävda att målgruppen kommer att dödas om den inte lägger ner sina vapen.” Se Försvarsmakten (2018) Handbok Psyops s. 60.

⁴⁰ Ukrainska försvarsministeriets försvarsunderrättelsetjänst (2022). *Jag vill leva*.

⁴¹ Kramar, O. (2022).

Förutom med hjälp av affischer och flygblad har budskap också spridits med högtalare. Tidigare presenterad Twitter-post om detta (avsnitt 4.1) utgår från en video på Radio Libertys ukrainska telegramkanal som visar hur högtalare nyttjas mot rysk militär i närheten av Lyman.⁴² I videon hörs en kvinnlig högtalarröst säga: *"Militär personal från Ryska Federationen! Ukrainas försvarsstyrkor har intagit Lyman. Fortsatt motstånd kommer medföra konsekvenser. Ni är omringade..."* De ukrainska informationsprodukterna har också innehållit en presentation av alternativ, som på webbplatsen *Jag vill leva*⁴³ där det funnits miljöbilder från livet i fångenskap:

Det (av Ukraina) beskrivna livet i fångenskap.

⁴² Radio Svoboda (2022).

⁴³ Ukrainska försvarsministeriets försvarsunderrättelsetjänst (2022). *Jag vill leva*.

5. Avslutning

Analysen av empirin i relation till teorin visar hur de tre dimensionerna av informationsmiljön – den fysiska, informationsdimensionen och den kognitiva dimensionen – alla spelat viktiga roller i Ukrainas försök att påverka rysk militär personal att ge upp. I den fysiska dimensionen har metoder som drönare, artilleri och högtalarbilar använts för att påverka rysk militär personal vid fronten. Dessa aktiviteter har syftat till att kommunicera med den ryska personalen direkt och erbjuda alternativ till strid och livet vid fronten. I informationsdimensionen har Ukraina skapat en digital närvaro med webbsidor, sociala medier och andra digitala kanaler för att sprida budskap om att ge upp och att överleva. Genom dessa kanaler har de delat instruktioner, berättelser och garantier för de ryska soldaterna. I den kognitiva dimensionen har Ukraina tryckt på psykologiska faktorer (sårbarheter) som rädsla, anknytning till anhöriga och fördelar med kapitulaton/desertering för att påverka de ryska soldaternas beslut. De har försökt övertyga dem om att dessa är de mest fördelaktiga alternativen.

Även om det ännu är för tidigt att bedöma om påverkansaktiviteterna lockat ryska avhoppare i några större antal, utgör detta en modern form av den gamla taktiken att kognitivt påverka fiendesoldater. Denna strategi kan potentiellt förstärka redan existerande brist på moral bland ryska trupper på slagfältet. Strategin är utformad för att kognitivt påverka soldaterna och erbjuda dem incitament för att ge upp striden. Analysen visar hur informationsmiljön och dess dimensioner är viktiga vad gäller informationspåverkan inom ramen för en samtida konflikt. Denna innovativa användning av olika medel för att kommunicera med fienden markerar ett delvis nytt kapitel vad gäller informationspåverkan och kan ha betydelse för striderna i Ukraina och på andra platser. De aktiviteter som översiktligt beskrivits i denna essä bör kunna studeras djupare, för att på så vis lägga grund för svenska kommunikativa koncept inom området. Sådana koncept bör kunna införlivas i svensk försvarsplanering, och här bör lärdomar kunna dras från just kriget i Ukraina, inte minst eftersom en potentiell motståndare kan komma från just Ryssland. Vidare bör det kunna vara möjligt att få utväxling på ett sådant arbete om det sker tillsammans med civila aktörer. Här kan bland annat tänkas samhällets arbete med så kallad avhopparverksamhet. Visserligen är målgruppen då en annan (nätverkskriminella), men spridning och budskap kan vara närliggande. Avslutningsvis bör också modellen i kapitel 2 att nämnas. Den kan utvecklas ytterligare och vara till användning i analyser av olika skeenden. Ta till exempel ”koranbränningar” i den fysiska dimensionen. Sådana filmas och hamnar i informationsdimensionen, innan de kognitivt påverkar en målgrupp i exempelvis Mellanöstern. De känslor bränningen väcker kan så småningom leda till ett terrorattentat i den fysiska dimensionen osv.

Källförteckning

Dovidka. (2023). *Как солдату РФ сдаться в плен*. www.dovidka.info/ru/kak-soldatu-rf-sdatsya-v-plen/ [Hämtad: 2023-11-28].

FREEДОМ (2022). Зеленский – россиянам: Сдаться в плен лучше, чем погибнуть от украинского оружия URL: www.youtube.com/watch?v=AI-L4b0xPvg [Hämtad: 2023-11-28].

Försvarets materielverk. (2017). *Omvärld*. Nr. 2017:1.

Försvarsmakten. (2008). *Handbok Informationsoperationer*.

Försvarsmakten. (2017). *Svensk planerings och ledningsmetod – SPL*.

Försvarsmakten (2018) *Handbok psyops. Taktisk nivå*.

Försvarsmakten. (2020). *Doktrin gemensamma operationer*.

Försvarsmakten (2022a). *Teoretiska utgångspunkter rörande desertering*. Av: P. Thunholm.

Försvarsmakten (2022b). *Informationspåverkan i syfte att få militär personal att desertera*. Av: J. Lindvall.

Försvarsmakten. (2022c). *Handbok kommunikationstjänst*.

Försvarsmakten. (2023). *Doktrintillägg Militärstrategisk kommunikation*.

Kahneman, D. (2017). *Tänka snabbt, tänka långsamt*. Stockholm: Månipocket.

Klitina, A. (2022). *Surrender by Phone – Interview with “I Want to Live” Spokesman*. Kyiv Post. URL: <https://www.kyivpost.com/videos/177> [Hämtad: 2023-11-28].

Korrespondent.net. *VSU razjasnajut vragu, kak pravilno sdavatsa v plen*. URL: <https://korrespondent.net/ukraine/4458376-vsua-raziasniauit-vrahu-kak-pravylno-sdavatsia-v-plen> [Hämtad: 2023-11-08].

Kramar, Ostep. (2022). *V minoborony pokazali, kak VSU zapuskajut rossijanam agitacionnyje snarjady s listovkami*. URL: <https://hromadske.ua/ru/posts/v-minoborony-pokazali-kak-vsua-zapuskajut-rossijanam-agitacionnyje-snaryady-s-listovkami> [Hämtad: 2023-11-05].

Kryvyj Rih LIFE, V Krivom roge na stolbakh pojavilas instruktsija dla russkikh soldat. 2022-03-14. URL: <https://krlife.com.ua/news/v-krivom-roge-na-stolbakh-poyavilas-instruktsiya-dlya-russkikh-soldat/> [Hämtad: 2023-11-08].

Lazur, N. *Около 10 000 россиян просились в плен по программе "Хочу жить": кого смерть пугает больше всего* 24tv. URL: https://24tv.ua/ru/rossijane-sdajutsja-plen-skolko-okupantov-obratilis-za-programmoj_n2267682 [Hämtad: 2023-11-08].

Linde, F. (2013). *Desinformation*. Stockholm: Vulkan.

Ministry of Defence. (2020). *Strategic Trends Programme - Global Strategic Trends - Out to 2045*.

Nilsson, B. (2015). *Socialpsykologi – teorier och tillämpning*. Stockholm: Liber.

Nilsson, P, Olsson, S & Ekman, I. (2022). *Den nya informationsmiljöns topografi*. FOI-R--5342—SE. Stockholm: Totalförsvarets forskningsinstitut.

Olsson, T. (2017). *Sociala medier - Vetenskapliga perspektiv*.

Pervyj gorodskoj, 2022-03-16. "Russkij soldat, ne umiraj v Ukraine" – v Krivom Roge pojavilis agitatsionnye listovki dla okkupantov s prizyvom sdavatsa v plen. URL: <https://one.kr.ua/ru/news/40087> [Hämtad: 2023-11-28].

Radio Svoboda (2022). *V rossii zablockirovan sayt "khotju zjit" s instruktsijami po sdatje v plen*. URL: <https://www.svoboda.org/a/v-rossii-zablokirovan-sayt-hochu-zhitj-s-instruktsiyami-po-sdache-v-plen/32086142.html> [Hämtad: 2023-11-28].

Reiter, D. Stam, A C. III. (1997). *The Soldiers decision to surrender: prisoners of war and world politics*.

Sky News. (2023). *Ukraine war: Russian soldier surrenders in Bakhmut and is told to follow drone to Ukrainian trenches* URL: <https://www.news.sky.com/video/ukraine-war-russian-soldier-surrenders-in-bakhmut-and-is-told-to-follow-drone-to-ukrainian-trenches-12878536> [Hämtad: 2023-11-28].

Spravdvi (2023). *РУССКИЙ СОЛДАТ, СОХРАНИ СЕБЕ ЖИЗНЬ! Как русскому солдату сдаться в плен ВСУ*. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=7nC6L-RKHgQ> [Hämtad: 2023-11-28].

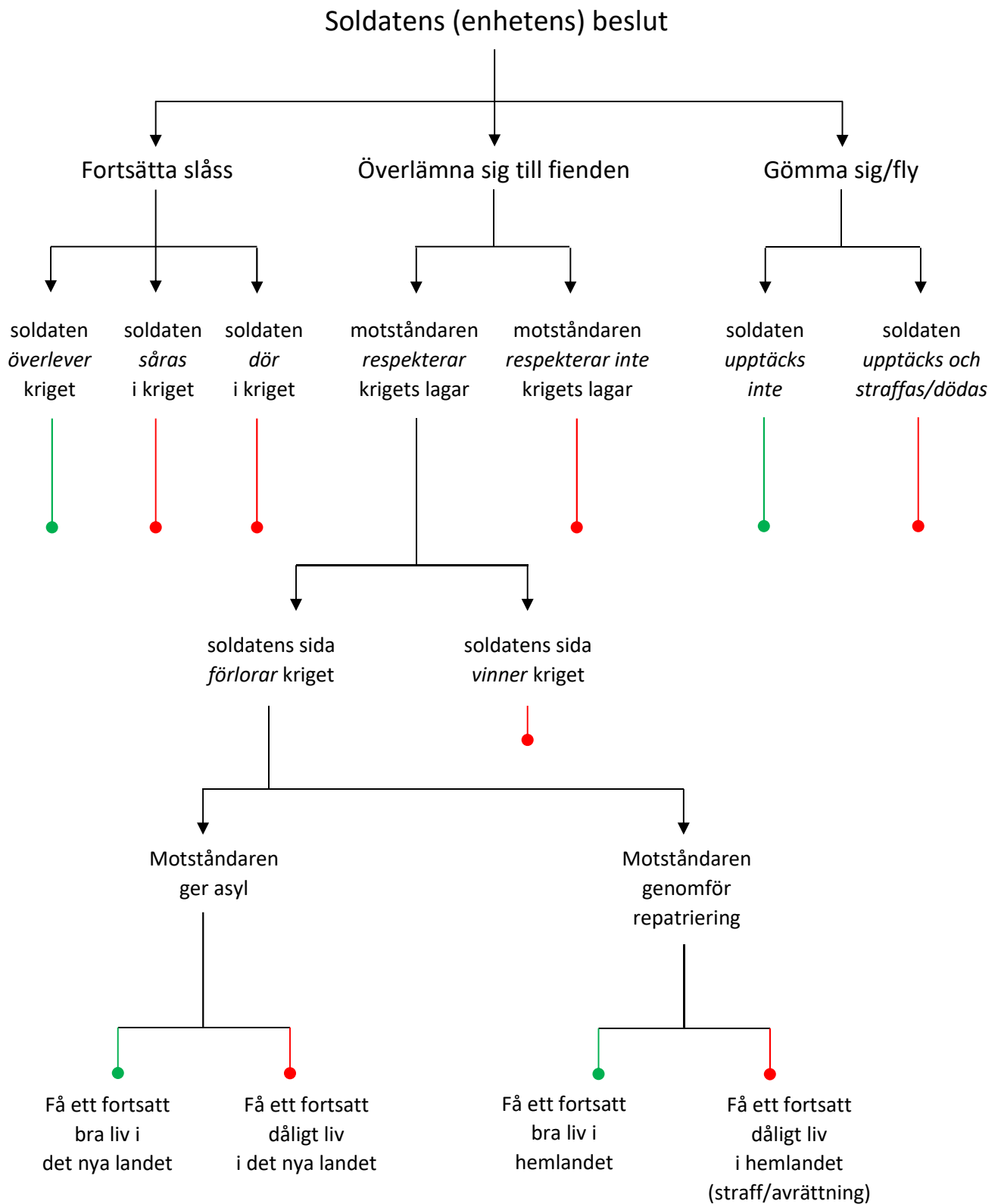
Telegram. (2023). *ХОЧУ ЖИТЬ бот*. URL: <https://t.me/spasisebyabot> [Hämtad: 2023-11-28].

Thunholm, P. (2017). *Informationsmiljön - arbetsutkast*. URL: <https://prezi.com/9xtpq1vikx8y/informationsmiljon/> [Hämtad: 2023-11-28].

Ukrainska försvarsministeriets försvarsunderrättelsetjänst (2022). *Jag vill leva*. URL: www.hochuzhit.com [Hämtad: 2023-11-28].

Wayback Machine. Internet Archive URL: <https://www.archive.org/>

Bilaga 1: Beslutsträd rörande att ge upp striden (inkl. möjliga utfall)

Fritt/omarbetat efter Reiter et al. (1997). Figuren går att utveckla med ytterligare handlingsalternativ. Grön färg symboliserar gynnsamma utfall samtidigt den röda färgen symboliserar ogynnsamma utfall. Motsv. träd bör kunna utvecklas för potentiella avhoppare inom ex. nätverkskriminalitet.